

KLAGANDE

Se bilaga A

MOTPARTSocialnämnden i Marks kommun
511 80 Kinna**ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE**

Förvaltningsrätten i Jönköpings dom den 28 oktober 2015 i mål nr 3060-15, 3061-15, 3062-15, 3063-15, 3066-15, 3068-15, 3070-15, 3071-15, 3072-15, 3073-15, 3074-15, 3075-15, 3076-15 och 3077-15, se bilaga B

SAKEN

Kostnader för personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDEKammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Klagandena yrkar att kammarrätten, med ändring av förvaltningsrättens dom, beviljar dem ekonomisk ersättning för assistanskostnader enligt det vid varje tillfälle gällande schablonbeloppet enligt socialförsäkringsbalken för tiden oktober 2013 till och med december 2014.

Socialnämnden i Marks kommun motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom.

VAD PARTERNA ANFÖR

Klagandena

Förvaltningsrätten har som grund för att avslå överklagandena anfört att de inte styrkt att de ådragit sig en skuld gentemot assistansbolaget eller på annat vis haft en kostnad motsvarande skillnaden mellan vad bolaget fakturerat kommunen och nivån för det statliga schablonbeloppet. Vidare uppges att assistansanordnaren anpassat sina kostnader efter det belopp som kommunen ersätter.

De avtal som de har med assistansanordnaren motsvarar det statliga schablonbeloppet men eftersom kommunen vägrade utbetalning under två års tid var anordnaren tvungen att fakturera kommunen enligt kommunens egna belopp för att överhuvudtaget få någon ersättning alls. Detta innebär inte att anordnaren anpassat sina kostnader. Då kommunen meddelade att deras fakturasystem inte kunde hantera en delutbetalning har anordnaren bistått kommunen med hjälp genom att ställa fakturan på kommunens schablonbelopp. Detta innebär dock inte att den enskilde återkallat sin ansökan eller anpassat sina kostnader.

Kommunen anser att 245 kr per timme är en skälig ersättningsnivå. Kommunen har dock inte visat hur de kommit fram till dessa belopp. Skälig ersättning för utförd assistans motsvarar det statliga schablonbeloppet.

Socialnämnden i Marks kommun

Det är inte visat att klagandena har haft högre kostnader för den personliga assistansen än vad socialnämnden beviljat för åren 2013 och 2014, i några fall med något högre timersättning där det vid den individuella prövningen framkommit att kostnaden varit högre.

Kommunens skyldighet att ge ekonomiskt stöd kan inte utgå från annat än de verkliga kostnaderna för insatsen. Därefter måste det tas ställning till om de verkliga kostnaderna är skäliga. I aktuella fall har de verkliga kostnaderna inte varit högre än den ersättning som beviljats. Dessutom är det inte heller visat att kostnaderna i fråga är skäliga.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen har i dom den 27 december 2016, mål nr 753–756-16, uttalat bl.a. följande. Kommunens skyldighet att utge ersättning för personlig assistans avser de verkliga kostnaderna för assistansen i den mån de kan bedömas som skäliga. För att kunna ta ställning till ett ersättningsanspråk måste kommunen kunna kräva att den enskilde ger in underlag som möjliggör en bedömning av kostnadernas storlek och skälighet. Detta gäller även om anspråket inte överstiger det schablonbelopp som fastställts för den statliga assistansersättningen och utan att det framkommit något som ger anledning att ifrågasätta kostnaderna i och för sig. Att kommunens ersättningsskyldighet omfattar samma slags kostnader som den statliga assistansersättningen ska täcka och att schablonbeloppet därmed kan tjäna till viss ledning vid bedömningen av kostnadernas skälighet föranleder ingen annan bedömning.

I aktuella mål framkommer att assistansanordnaren fakturerat kommunen ett belopp om 245 kr per assistanstimme. Klagandena har i flera fall tillerkänts en högre ersättning. De har uppgett att de verkliga kostnaderna överstigit dessa belopp och uppgått till det schablonbelopp som motsvarar den statliga assistansersättningen. Klagandena har dock inte visat att de har haft en högre kostnad än den socialnämnden efter en individuell prövning i varje enskilt fall beslutat om. Mot bakgrund härav ska överklagandet avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga C (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande), Göran Mattsson och Evalotta Grip (referent) har deltagit i avgörandet.

PARTSBILAGA

[Redacted]

Mål nr 3180-15

[Redacted]

[Redacted]

Mål nr 3181-15

[Redacted]

Mål nr 3182-15

[Redacted]

Mål nr 3183-15

[Redacted]

Mål nr 3184-15

[Redacted]

[Redacted]

Mål nr 3185-15

[Redacted]

[REDACTED]

[REDACTED]

Mål nr 3186-15

[REDACTED]

[REDACTED]

Mål nr 3187-15

[REDACTED]

Mål nr 3188-15

[REDACTED]

Mål nr 3189-15

[REDACTED]

[REDACTED]

Mål nr 3190-15

[REDACTED]

511 62 Skene

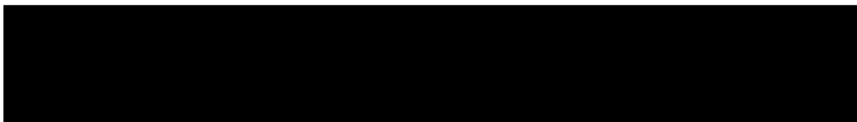
[REDACTED]

Mål nr 3191-15

DATUM
2016-05-23

MÅLNUMMER
3180-3193-15

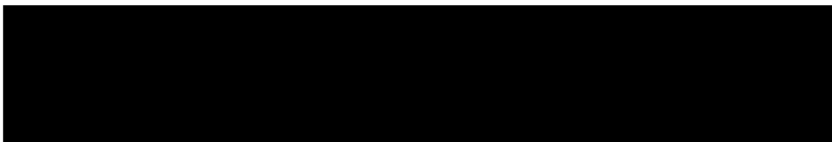
3 (3)

Mål nr 3192-15

Mål nr 3193-15

504 33 Borås

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I JÖNKÖPING****DOM**
2015-10-28
Meddelad i
JönköpingMål nr
3060-15 – 3063-15,
3066-15, 3068-15,
3070-15 – 3077-15**KLAGANDE**

Se bilaga 1

MOTPARTMarks kommun, Socialnämnden
511 80 Kinna**ÖVERKLAGAT BESLUT**Marks kommun, Socialnämndens socialutskott beslut §§ 144 – 145,
151 – 160, 162 och 167, den 12 maj 2015**SAKEN**

Kostnader för personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avvisar klagandenas yrkande såvitt avser framställning om ersättning för utfört assistansarbete efter den 31 december 2014.

Förvaltningsrätten avslår klagandenas talan i övrigt.

BAKGRUND OCH ÖVERKLAGADE BESLUT

Klagandena har vid olika tidpunkter under perioden oktober 2013 – mars 2014 ansökt om ersättning för utförd personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Alla ersättningsperioder sträcker sig fram till och med den 31 december 2014. I samtliga fall har den ersättning som ansökts om överstigit det belopp som Socialnämnden i Marks kommun har fastställt som högsta godtagbara timkostnad för personlig assistans. Socialnämnden gav inledningsvis alla klaganden besked om att de skulle ersättas med en lägre nivå som nämnden beslutat om. Samtliga klaganden överklagade det beskedet till förvaltnings-

Dok.Id 176040

Postadress Box 2201 550 02 Jönköping	Besöksadress Hamngatan 15	Telefon 036-15 66 00 E-post: forvaltningsrattenijonkoping@dom.se www.forvaltningsrattenijonkoping.domstol.se	Telefax 036-15 66 55	Expeditionstid måndag – fredag 08:00-16:00
---	-------------------------------------	--	--------------------------------	---

rätten. Förvaltningsrätten fann att nämndens besked inte var att jämställa med beslut i ärendena. Av det skälet visades målen åter till nämnden för handläggning och beslut.

Genom de nu överklagade besluten har socialnämnden därefter avslagit samtliga framställningar om att en högre timersättning än den av kommunen medgivna ska utgå.

YRKANDEN M.M.

Klagandena yrkar att nämndens beslut upphävs och att rätten fastställer att de har rätt till en timersättning om 275 kronor per utförd assistanstimme under 2013, 280 kronor under 2014 samt 284 kronor per assistanstimme från och med januari 2015 och framåt. Man yrkar även att beloppen därefter uppräknas årsvis motsvarande schablonbeloppet enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, SFB. Klagandena anför bl.a. följande.

De köper sin personliga assistans av en privat anordnare. Anordnaren tar betalt av dem per timme motsvarande det belopp som vid var tid gäller för [den statliga] assistansersättningen, dvs. 275 kronor för 2013, 280 kronor för 2014 och 284 kronor för 2015. Klagandena ådrar sig en kostnad om dessa belopp när assistansanordnaren utför deras assistans.

Den som har rätt till personlig assistans har också rätt att anlita en annan anordnare [än kommunen] och få ekonomiskt stöd för att möjliggöra detta. Ersättningsnivån ska enligt lagen vara skälig och med skäliga kostnader avses samma slags kostnader som för [den statliga] assistansersättningen. Det timbelopp som årligen beslutas av regeringen ska vara vägledande för timersättningen till en privat anordnare.

Det ekonomiska stödets skälighet ska prövas utifrån vad den enskilde har fått betala till assistansanordnaren för utförd assistans. Så länge anordnaren inte fordrar mer betalt än det [statliga] schablonbelopp som gäller vid var tid är beloppet skäligt.

I administrationskostnader ingår enligt Försäkringskassan och Sveriges kommuner och landsting en rad olika kostnader. Det är ett omöjligt krav, som saknar rättsligt stöd, att begära att en anordnare ska kunna verifiera alla sina administrativa kostnader.

Vid LSS-beslut finns inget rättsligt förhållande mellan anordnaren och kommunen. Det är den funktionsnedsatte som har rätt till ersättningen. Det ekonomiska stödets skälighet ska prövas utifrån den kostnad som klagandena har fått betala till sin anordnare för den assistans som utförts. Vid bedömningen av om de verkliga kostnaderna är skäliga bör utgångspunkten vara schablonbeloppet. Så länge assistansanordnaren inte fordrar mer betalt än respektive schablonbelopp ska finansieringen bedömas så som skälig. Ett annat synsätt skulle – i strid med reglerna – kunna begränsa valfriheten.

Reglerna om ekonomiskt stöd för skäliga kostnader för personlig assistans är avsedda att ge den enskilde valfrihet ifråga om att få sin personliga assistans ordnad direkt genom kommunen utan att belastas av några kostnader, eller att anordna assistansen själv med finansiering av kommunen. Det är alltså frågan om alternativa sätt att tillgodose den enskildes behov. Flertalet kommuner (74 %) följer det statliga schablonbeloppet. – Till stöd för sin talan hänvisar klagandena bl.a. till RÅ 2005 ref 85 och dom från Kammarrätten i Sundsvall i mål nr 450-13 samt dom från Kammarrätten i Göteborg i mål nr 2409-15, brev från Hässleholms kommun och Socialstyrelsens rapport *Kartläggning och analys av vissa insatser enligt LSS*.

Socialnämnden anser att överklagandena ska avslås och anför sammanfattningsvis följande. Genom beslut i juli 2013 är ersättningsnivån för personlig assistans i Marks kommun 245 kronor per timma. Utifrån ställningstagandet har sedan beslut fattats om vilken timersättning som ska utgå i respektive fall. Underlag för besluten har utgjorts av assistenternas schema, anställningsbevis, uppgifter om lön, ersättning för obekvämt arbetstid och semesterersättning samt genomförandeplan.

Då det är den assistansberättigades egna kostnader för assistenten som kan ge rätt till ersättning är det den assistansberättigade som måste visa att han eller hon ådragit sig en skuld gentemot assistansanordnaren, se domar från Kammarrätten i Sundsvall i mål nr 450-13 och 3167-14. Den omständigheten att assistansbolagen fakturerar det av nämnden fastställda beloppet kan inte tolkas på annat sätt än att de har anpassat sina kostnader till kommunens ersättningsnivå. Det betyder att den verkliga kostnaden för insatsen inte överstigit den ersättning som utgått, jämför nämnda avgörande i mål 3167-14.

Klagandena anger att assistansanordnaren har tagit betalt enligt schablonbeloppet. De fakturor som assistansanordnaren har skickat kommunen anger en timersättning om 245 kronor. Det är först från och med 2015 som assistansanordnaren i sina fakturor till kommunen åter begär det högre beloppet. Kommunen har inte betalat detta högre belopp. Utifrån det som nu har angetts är det inte klarlagt att klagandenas verkliga kostnader uppgår till det belopp som anges i överklagandena.

Dåvarande statsråd har angett att schablonbeloppet bör vara vägledande, inte att samma belopp oundgängligen ska gälla. Regeringsrättens formulering i RÅ 2005 ref 85 tyder på att rätten menat att det måste finnas utrymme för kommunerna att själva kunna bedöma vad som kan anses utgöra skäliga kostnader. Nämnden kan inte se att Kammarrätten i Sundsvall i sin dom i

mål nr 450-13 anger att ”kommunen ska utge ett timbelopp som sammanfaller med assistansersättningens timbelopp.”

Nämnden hänvisar även till 51 kap. 11 § SFB, 9 § LSS, prop 1992/93:159 s 17, prop 2007/08:61 s 19 och anser att det står klart att lagstiftaren menat att kommunerna har frihet att avgöra vad som kan anses utgöra skäligen kostnader för utförandet av LSS-tjänster. Kommunens timersättning kan i vart fall inte anses vara mindre skäligen än schablonbeloppet.

Nämnden har vid beräkningen av ersättningsbeloppet utgått från sina egna kostnader för utförande av personlig assistans. De kostnader som kommunen själv har får anses vara skäligen. Senare rättspraxis har fastslagit att det är den assistansberättigades egna kostnader som ger rätt till ersättning och han eller hon måste därför visa att det föreligger en skuld gentemot assistansanordnaren som motsvarar den begärda ersättningen. Därutöver har praxis fastslagit att i de fall assistansanordnaren anpassar sina kostnader till kommunens ersättningsanspråk betyder det i sin tur att den verkliga kostnaden inte överstiger den ersättning som utgått och det kan därmed inte finnas något ytterligare krav på ersättning från kommunen. I de underlag som nämnden fått tillgång till finns inget stöd för att assistansbolaget har fakturerat sin brukare det timbelopp som årligen fastställts av regeringen. – Till stöd för sin uppfattning hänvisar nämnden till utredningen *Förändrad assistansersättning* –En översyn av ersättningssystemet, SOU 2014:9 och yttrande från Konjunkturinstitutet över denna utredning.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Gällande regler m m

Av 9 § p. 2 LSS framgår att insatserna för särskilt stöd och service är biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för

sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

Av lagens förarbeten framgår att med skäligen kostnader avses samma slags kostnader som i lagen om assistansersättning, dvs. normala lönekostnader och vissa administrativa kostnader. Det belopp som regeringen varje år bestämmer såsom den högsta ersättningen per assistanstimme med stöd av den lagen bör vara vägledande även i frågan om det ekonomiska stödet från kommunen enligt denna punkt (se prop. 1992/93:159, s. 175).

Av förarbeten till införandet av schabloniseringen av assistansersättningens timbelopp framgår bl.a. följande.

”Vissa åtgärder måste dock vidtas för att uppnå bättre kostnadskontroll och vissa besparingar. Regeringen bedömer det därför nödvändigt att föreslå ytterligare förändringar. Genom förändringen kommer assistansersättning att lämnas med ett visst bestämt belopp per timme oberoende av vilka kostnader för assistenten som den ersättningsberättigade har haft. Den ersättningsberättigade behöver bara redovisa hur många assistanstimmar som har utförts för att få ersättningen”, se prop. 1996/97:150, s 137f.

Enligt 5 § förordning (1993:1091) om assistansersättning är schablonbeloppet för assistansersättning enligt 51 kap. 11 § första stycket SFB 275 kr för år 2013 och 280 kr för år 2014.

Av Högsta förvaltningsdomstolens avgörande i RÅ 2005 ref. 85 framgår bl.a. följande. År 1997 genomfördes en ändring i lagen om assistansersättning som innebar att timersättningen schabloniserades. Sedan dess utgår ersättning med ett visst, av regeringen, bestämt belopp per timme. Kommunens skyldighet att ge ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för assistans är oförändrad och kan inte utgå från annat än de verkliga kostnaderna för insatsen. Med skäligen kostnader avses emellertid samma slags kostnader

som i lagen om assistansersättning. Det timbelopp som fastställs av regeringen enligt de nya reglerna i lagen om assistansersättning kan därför alltjämt tjäna till viss ledning av bedömning av kostnadernas skälighet.

Timersättningens storlek vid ersättning för personlig assistans enligt LSS har prövats i ett antal kammarrättsavgöranden. I det följande redogörs kort för omständigheter och utgång i tre sådana avgöranden.

I det första målet var omständigheterna i korthet följande. Timkostnaden enligt fakturorna följde det då gällande schablonbeloppet. Underlag för fakturorna hade givits in. Assistansanordnaren hade fakturerat den enskilde för mellanskillnaden mellan det lägre belopp som nämnden beviljat och schablonbeloppet. Kammarrätten ansåg att schablonbeloppet bör vara utgångspunkt vid bedömningen av om kostnaderna är skäliga och att inom ramen för detta belopp hade den enskilde ett visst utrymme att fördela kostnaderna för den personliga assistansen, i annat fall skulle valfriheten kunna begränsas. Kostnaderna ansågs vara skäliga, se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 30 september 2014 i mål nr 450-13.

I ett annat mål yrkade den assistansberättigade att han skulle ha rätt till ersättning motsvarande schablonbeloppet. Kammarrätten ansåg att det framgick att assistansbolaget genom sänkta löner hade anpassat kostnaderna till kommunens ersättning, vilken var lägre än schablonbeloppet. Det betydde att den verkliga kostnaden för insatsen inte överstigit den ersättning som utgått. Den assistansberättigade var därför inte berättigad till högre ersättning än vad nämnden beviljat, se Kammarrätten i Sundsvalls dom den 13 april 2015 i mål nr 3167-14.

I det tredje målet hade nämnden krävt att den assistansberättigade skulle styrka den ersättning som han begärde, motsvaraande ersättning enligt schablonbeloppet, med underlag. Assistansanordnaren hade meddelat att sådana

uppgifter inte skulle lämnas. Nämnden betalade därför ut ett lägre belopp. När det gällde de faktiska kostnadernas storlek ansåg kammarrätten att dessa var de belopp som assistansanordnaren hade fakturerat. Såvitt gällde frågan om kostnaderna var skäliga menade rätten att när timkostnaderna inte överstiger schablonbeloppet, och det inte finns något som talar för en annan bedömning, måste utgångspunkten vara att de faktiska kostnaderna är skäliga, se Kammarrätten i Göteborgs dom den 2 juni 2015 i mål nr 2409-15.

Förvaltningsrättens bedömning

Eftersom inget av de beslut som har överklagats omfattar perioden efter den 31 december 2014 ska klagandenas talan såvitt avser ersättning för tid därefter avvisas.

Frågan i målet är om Socialnämndens socialutskott i Marks kommun har haft fog för att till klagandena utge ersättning för utförd personlig assistans enligt 9 § 2 LSS med ett lägre belopp än vad som anges som schablonbelopp för den statliga assistansersättningen.

Genomgången av praxis får anses visa att den statliga assistansersättningens schablonbelopp 51 kap. 11 § första stycket SFB bör vara vägledande även för kostnaderna avseende assistans enligt LSS, men att det inte måste följas om det finns uppgifter som talar för att en lägre ersättning täcker den enskildes kostnader för erhållen assistans.

I målen gör samtliga klaganden anspråk på ersättning för utförd personlig assistans i enlighet med de schablonbelopp som regeringen fastställt om 275 kr för år 2013 och 280 kr för år 2014. Den ersättning som har betalats ut har i samtliga nu aktuella ärenden utgått med ett lägre belopp i intervallet 245 – 266 kronor per timme.

Som underlag för sina beslut har nämnden haft tillgång till assistenternas scheman, anställningsbevis, löneuppgifter, uppgifter om ersättning för oönskade arbetstid, semester och genomförandeplan. En beräkning av timersättningarnas belopp har därefter gjorts och det är utifrån denna beräkning som klagandena har ersatts. Klaganden hävdar att assistansanordnaren har fakturerat dem enligt schablonbeloppet. Några uppgifter som stöd för detta har emellertid inte presenterats. Det finns i målen således inte styrkt att den assistansberättigade skulle ha ådragit sig någon skuld gentemot assistansbolaget eller på annat vis en kostnad motsvarande mellanskillnaden mellan vad bolaget har fakturerat kommunen och nivån för det statliga schablonbeloppet.

De fakturor som assistansanordnaren har gett in till kommunen anger en timersättning om 245 kronor, det vill säga det av nämnden beslutade timbeloppet. Detta måste anses tala för att assistansanordnaren har anpassat sina kostnader efter de belopp som kommunen ersätter. Denna uppfattning stärks av vad som framgått ovan att det saknas uppgifter som underbygger att klagandena har fått betala för utförd assistans enligt schablonbeloppet.

I enlighet med RÅ 2005 ref 85 menar förvaltningsrätten att kommunens skyldighet att ge ekonomiskt stöd till personlig assistans enligt LSS begränsas till skäliga kostnader som utgår från de verkliga kostnaderna för insatserna. Med de verkliga kostnaderna får förstås de kostnader som kommunen har framräknat då klagandena, trots att de haft möjlighet till det, inte har visat på högre kostnader. Denna uppfattning stärks av att assistansanordnaren också har fakturerat kommunen ett lägre belopp än vad som följer av schablonen. Här bör beaktas att klagandena har assistansanordnaren som ombud varför man borde ha kunnat prestera dessa uppgifter.

Mot ovanstående bakgrund finner förvaltningsrätten att klagandena inte har förmått göra sannolikt att de har haft en högre kostnad för anordnad assi-

stans än vad nämnden har medgett. Därmed får socialnämndens socialutskott anses ha haft fog för sina beslut. Överklagandena ska således avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 3109/1D)

Thorbjörn Lindvall

I avgörandet har även deltagit nämndemännen Uno Björkman, Christer Sundblad och Rolf Westmar. Föredragande har varit Henric Ottosson.

Partsbilaga

[Redacted]

Mål nr 3060-15

[Redacted]

[Redacted]

Mål nr 3061-15

[Redacted]

Mål nr 3062-15

[Redacted]

Mål nr 3063-15

[Redacted]

Mål nr 3066-15

[Redacted]

511 68 Huvssna

[Redacted]

Mål nr 3068-15

[Redacted]

[Redacted]

Mål nr 3070-15

[Redacted]

[Redacted]

Mål nr 3071-15

[Redacted]

Mål nr 3072-15

[Redacted]

Mål nr 3073-15

[Redacted]

519 90 Herred

[Redacted]

Mål nr 3074-15

[Redacted]

511 62 Skene

[Redacted]

Mål nr 3075-15

[Redacted]

Mål nr 3076-15

[Redacted]

Mål nr 3077-15

Ombud för Klagande nr. 1, 3-6, 10, 13-14:
Anette Stjärna, Frösunda Omsorg AB
Box 2031
511 02 Skene

Ombud för Klagande nr. 2, 7-9, 11-12:
Ombud: Lennart Andersson, Frösunda Omsorg AB
Box 2031
511 02 Skene

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.